

Om hembiträden, bullerstörda människor och avgifter på bilismen.

Låt oss gå så där en 50 år tillbaka i tiden till något brukssamhälle. Bruket var den ende store arbetsgivaren i samhället och det sysselsatte nästan bara män. Bruksdisponenten var förmögnast och förnämast. Utöver hans familj fanns det några andra familjer i samhället som kunde räknas till överklassen eller medelklassen, t ex överingenjörernas, ingenjörernas, stationsinspektorns, kyrkoher-

dens och folkskollärarnas. Gemensamt för alla dessa familjer var att de hade hembiträde. (Bruksdisponentens och några andra hade mer än ett.)

De unga flickorna från arbetarfamiljerna hade inte mycket annat att välja på innan de gifte sig än att arbeta som hembiträden i bättre situerade familjer. Därför kunde man få tag på riktiga praktexemplar som arbetade från tidiga

morgonen till sena kvällen och som stannade i flera år för 25 kronor i månaden (i den tidens penningvärde).

Nu inträffar något nytt i vårt bruksamhälle. En beklädnadsfabrik som sys-selsätter kvinnor etableras. Flickorna från arbetarfamiljerna behöver inte längre arbeta som hembiträden i samma omfattning som förr. Tillgången på flickor som är beredda att ta plats i hushåll blir mindre men efterfrågan större än tidigare (vilket innebär att medel- och överklassfamiljer vill anställa sammanlagt fler hembiträden än tidigare vid lönen 25 kronor i månaden). Disponenten för beklädnadsfabriken och en del ingenjörer där vill ju också ha hembiträden till sina familjer. Flickorna från arbetarfamiljerna kan nu börja ställa villkor för de familjer som vill anställa hembiträde; bli a stiger lönen till 50 kronor i månaden. Vid den lönen bestämmer sig folkskolläraernas och stationsinspektorns familjer för att försöka klara sig utan hembiträde. Bruksdisponentens försöker klara sig med några husor mindre och överingenjörernas nöjer sig med kokerska och barnhusa istället för kokerska, husa och barnjungfru.

Man kan utgå från att det inte saknas kommentarer om de nya onda tiderna i vårt brukssamhälle. I en del medelklassfamiljer skulle man gärna se att allt återgick till det gamla, när det inte fanns någon industri som sysselsatte kvinnor. Flickorna från arbetarfamiljerna, däremot, är nog nöjda. Det gäller också de, som även i det nya läget blir hembiträden. De får inte bara högre löner utan också drägligare arbetsförhållanden och de blir mindre nedlåtande bemötta. De har blivit mer jämlika med medel- och överklassens människor.

Vi gör nu det något bisarra tankeexperimentet att en skribent i en lokaltidning ondgör sig över att jämlikheten har *minskat*. Eftersom hembiträdenas löner har fördubblats är det nämligen numera bara de rika som har råd att hålla sig med hembiträde. Skribenten föreslår att jämlikheten återställs genom att man i lag fastställer högsta tillåtna lön för hembiträden till 25 kronor i månaden samt att man kommenderar ogifta flickor ur arbetarklassen att under minst tre år tjänstgöra hos familjer som vill anställa hembiträden till denna lön.

Är det inte befängt att tro att någon kan resonera som vår skribent? Vänta med svaret tills jag har fått gå igenom ett annat exempel. Augusta Pettersson är en 78-årig änka. Hon bor i en liten in-

satslägenhet i närheten av Fridhemsplan på Kungsholmen i Stockholm. An-kension och folkpension blir tillsammans inte särskilt mycket, men månadsutgifterna för lägenheten är inte heller särskilt stora. Å andra sidan skulle hon inte heller få något större belopp om hon sålde lägenheten. Den är nämligen starkt störd av trafikbullret från Drottningholmsvägen och S:t Eriks-gatan.

Även om Augusta Pettersson kunde köra bil skulle hon inte ha bil, eftersom hon inte skulle ha råd. Bilar uppfattas av henne mest som obehagliga tingestar. Hon är själv störd av trafikbullret men har svårt att komma åt en annan lägenhet i lugnare läge med samma månads-kostnad, eftersom de pengar hon skulle få för sin nuvarande lägenhet p g a bullerförningarna där inte skulle räcka till insatsen för den nya.

Nu föreslår någon att man skall börja ta betalt av bilisterna, när de kör inne i stan. Om man tar betalt minskar nämligen trängseln mellan bilarna, så att de bilar som fortsätter att åka trots avgifterna får lättare att ta sig fram. Dessutom blir bullret från trafiken mindre.

Augusta Pettersson skulle få det bättre på flera sätt om man började ta betalt av bilisterna. Om hon ville sälja sin lägenhet skulle hon få mer betalt för den, när den blivit mindre bullerstörd. Hon skulle också själv bli mindre störd av buller och därför kanske trivas så bra i sin gamla lägenhet att hon inte ville sälja trots det högre priset. Avgifterna från bilisterna skulle också leda till att kommunen fick råd med att sänka kommunalskatten så att Augusta Pettersson fick mer över till privata utgifter. Eller också kunde kommunen höja kvaliteten på de tjänster som hon fick.

Ett vanligt argument mot förslaget att ta betalt av de bilister som kör inne i stan är att det i så fall skulle vara endast de rika som skulle få råd att köra bil inne i stan. Oavsett om det är höginkomstagare eller mellaninkomstagare som inskränker sin bilkörning mest kan man fråga sig varför man inte intresserar sig minst lika mycket för hur Augusta Pettersson och hennes gelikar har det som för frågan om jämlikhet mellan rika och mindre rika bilägare. Är man verkligen beredd att "tvångskommendera" människor som Augusta Pettersson att stå ut med alla de olägenheter som bilis-men i sin nuvarande omfattning för med sig, bara därför att man tycker att det är så viktigt att slå vakt om jämlikheten mellan olika grupper av bilägare? Jag

tror inte att någon vid närmare eftertanke skulle vilja göra detta. Man har bara helt enkelt glömt bort att människor som Augusta Pettersson finns — på samma sätt som några på 1920-talet

glömde bort att också hembiträden är människor.

Ekon lic *Bertil Lindström*
Industriens Utredningsinstitut